12683 - Namazda hareket etmek

Soru

Bazı kişiler namazda elbisesini düzeltir, tırnaklarını temizler, saatine bakar vb. hareketlerde bulunur. Bu tür hareketler, yanındaki kişilerin dikkatini çekiyor ve rahatsız etmektedir. Bunun hükmü nedir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Şeyh İbn Useymin Rahimehullah şöyle dedi: ihtiyaç yoksa namazda hareket etmenin asıl hükmü kerahettir. Bununla birlikte bu konu, beş kısma ayrılır:

Birincisi: Vacip

İkincisi: Haram

Üçüncüsü: Mekruh

Dördüncüsü: Mustehap

Beşincisi: Mubah.

Vacip olan hareket: Namazın geçerliliği ona bağlı olan harekettir. Örnek: elbisesinde bir necaset gören kimse bu necasetten kurtulmak için hareket etmesi vaciptir. Çünkü Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem, bir gün namaz kıldığında O'na Cebrail gelmiş ve ayakkabısında necaset olduğunu haber vermiştir. Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem namazda olduğu halde ayakkabısını çıkarmış ve namazını tamamlamıştır. (Ebu Davud 650, Elbani, İrva 284)

Aynı şekilde namazında Kıbleye doğru yönelmemiş bir kimse ve ona haber verildiğinde kıble yönüne hareket etmesi vaciptir.

Haram olan hareket: Zaruri bir durum olmadan ardarda çok hareket etmek. Çünkü böyle bir durum namazı bozar. Namazı bozan bir şeyi yamak caiz değildir. Böyle bir hareket Allah'ın ayetlerini hafife almaktır.

Mustehap olan hareketler: namazda mustehap bir şeyi yapmak için yapılan harekettir. Örnek: Saffı düzeltmek için hareket etmek. Önündeki safta bir boşluk bulduğunda öndeki saffa doğru hareket edip doldurması vb. namazın mustehaplarını yerine getirmek için hareketlerde bulunmak. Çünkü bu tür hareketler namazın mükemmelliği için gereklidir.

Bir gün İbn Abbas Radiyallahu anhu, Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in solunda namaza durdu. Rasulullah onu sağına doğru hareket ettirmiştir. (Buhari, Muslim)

Mübah hareket: İhtiyaç için yapılan az bir hareket veya bir mazeret için yapılan çok hareketlerdir. Küçük harekete örnek: Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem bir gün namaz kıldığında bebek olan Umame bint Zeyneb'i taşırdı secdeye gittiğinde onu yere bırakırdı: (Buhari 5996, Muslim 543)

Mazeret için hareket: Savaş halinde namaz kılmak gibi. Yüce Allah şöyle buyurdu:

"Farz namazlarının vakit ve erkânlarını gözeterek edasına devam edin, bilhassa orta (ikindi) namazına dikkat edin; ve Allah'a itaat ederek namaza durun. Eğer (düşman veya yırtıcı hayvanlardan) korkarsanız, yaya, binekli iken (mümkün olan tarafa yönelerek) namazınızı kılın. Bu korkulardan emin bulunduğunuz zaman, böyle bilmediğiniz şeyleri size öğrettiği gibi Allah'ı anın." Bakara 238-239

Mekruh olan hareketler: sayılan durumlar hariç namazda yapılan her türlü harekettir. Böylece namazda hareket edenler mekruh işlemiş olur ve sevapları azalmaktadır. Saat, kalem, takke, sarık, burun, sakal vb. şeylerle oynayan kimse mekruh bir iş yapmış olur. Şayet hareketleri ardarda ve çok olursa haram işlemiş olur ve namazı bozulur.

Namazı bozan hareketin sayısal sınırı yoktur. Namaza aykırı olan her türlü hareket, namazı bozar. Bunun tanımı şöyledir dışardan bakıldığında namazda değilmiş gibi görünürse namazı geçersiz demektir. Alimler bunun sınırını örfe bağlamışlardır. "Hareketler çok olup ve ardarda olursa namazı

bozar”. Bunun sayısal sınırı yoktur. Bazı alimlerin üç hareket olarak sınırlandırmaları delile ihtiyaç duyar. Her kim bir konuyu bir sayı ile sınırlandırırsa ve belirli bir şekil belirlerse kanıt getirmesi gerekir. Aksi takdirde kendini şeriatta hüküm koyan kişi yerine koymuş olur. (mecmu Fetava 13/309-311)

Şeyh Abdulaziz bin Baz Rahimehullah’a namazda fazla hareket eden kişinin namazı bozulur mu? Ayrıca bu hareketlerden kurtulmanın yolu nedir? Diye sorulduğunda şöyle cevap vermiştir:

“ister farz olsun ister sünnet olsun Mümin, namazda vücudu sakin ve kalbiyle huşu içinde olması gerekir. Yüce Allah şöyle buyurdu: Mü'minler muhakkak kurtuluşa ermişlerdir. Onlar namazlarında hûşû içinde olanlardır;” (Muminun 1-2)

Namazını düzgün kılmayan adama Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem: “Git tekrar namazını kıl sen namaz kılmadın” demiştir. Adam üçüncü defasında Ey Allah’ın Rasulu: ben bundan daha iyisini bilmiyorum. Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: “Namaza kalktığında güzelce abdestini al, sonra kıbleye yönel, Kur’an’dan bildiğini oku, sonra ruku’a git ve rükuda bekle, sonra kalk ve bekle, sonra secdeye git ve secde de bekle, sonra kalk ve bekle, tekrar secdeye git ve bekle, sonra kalk ve doğrul sonra tüm namazında aynısını yap. (Buhari, Muslim)

Bu hadis gereğince namazı sakin kılmak bir rükündür. Bu rükün olmadan namaz olmaz. Her kim namazını hızlı ve sükünetsiz kılarsa namazı geçersizdir. Huşu namazın ruhudur. Müslümanın bu konuya çok önem vermesi gerekir.

Hüşu ve sükünete aykırı hareketleri üç defayla sınırlandırma hakkında her hangi bir hadis bulunmamaktadır. Bunu bir takım ilim ehli söylemiş fakat bu konuda itimat edilen bir delil yoktur.

Namazda burnu karıştırmak, saç sakal düzeltmek, elbiseyle oynamak mekruhtur. Eğer bu hareketler çoğalırsa namazı bozar. Ama örfe göre az ise ve çok olur ardarda olmazsa namaz bozulmaz. Bununla birlikte mümin namazda hüşua riayet etmesi gerekir. Az olsun çok olsun namazın kemali için hareketlerden kaçınması gerekir.

Az hareketlerin namazı bozmadığına dair delillerden biri de: “Rasulullah Sallallahu Aleyhi

Vesellem’in Aişe Radiyallahu anha’ya namazda iken kapı aşması” (Ebu davud 922, Nesai 3/11, Tirmizi 601, Elbani 601)

Ebu Katede Radiyallahu anhu’dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem bir gün insanlara namaz kıldırıken Umeme binti Zeynebi taşıdı. Secdeye vardığında yere koyardı kalktığında taşırdı.”

En iyisini Allah bilir.